

POSTANOWIENIE

Dnia 19 stycznia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Puskarski

w sprawie **R. S.**

oskarżonego o czyn z art. 57 § 1 k.k.s. w zw. z art. 6 § 2 k.k.s. i art. 9 § 3 k.k.s.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 19 stycznia 2024 r.

skargi obrońcy oskarżonego

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 26 września 2023 r., sygn. akt VII Ka 613/23,

uchylającego wyrok Sądu Rejonowego Katowice - Zachód w Katowicach

z dnia 21 kwietnia 2023 r., sygn. akt III W 883/22,

i przekazującego sprawę w tym zakresie do ponownego rozpoznania

postanowił:

- 1. na podstawie art. 539e § 2 k.p.k. w zw. z art. 113 § 1 k.k.s. oddalić skargę;**
- 2. kosztami postępowania skargowego obciążyć oskarżonego R.S.**

UZASADNIENIE

R. S. został oskarżony o to, że w okresie od [...] 2020 r. do [...] 2021 r. w K., pełniąc funkcję prezesa zarządu i działając w imieniu spółki [XXX] sp. z o.o. z siedzibą w K., ul. [...], będącej podatnikiem podatku od towarów i usług, w krótkich odstępach czasu z wykorzystaniem takiej samej sposobności, wbrew obowiązкови wynikającemu z art. 103 ust. 1 w zw. z art. 99 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług, uporczywie nie wpłacał w terminie na rachunek [...] Urzędu Skarbowego w Katowicach, ul. [...], podatku od towarów i usług za kolejne

miesiące od grudnia 2019 r. do lipca 2021 r. w łącznej kwocie 2 284 952 zł, tj. o wykroczenie skarbowe z art. 57 § 1 k.k.s. w zw. z art. 6 § 2 k.k.s. i art. 9 § 3 k.k.s.

Sąd Rejonowy Katowice - Zachód w Katowicach wyrokiem z dnia 21 kwietnia 2023 r., sygn. akt III W 883/22, uniewinnił R. S. od zarzucanego mu czynu, zasądził na jego rzecz od Skarbu Państwa kwotę 1176 zł tytułem kosztów procesu poniesionych w związku z ustanowieniem obrońcy i kosztami procesu obciążył Skarb Państwa.

Apelację od tego wyroku złożył oskarżyciel publiczny - Naczelnik [...] Urzędu Skarbowego w Katowicach Zarzucił obrazę przepisów art. 57 § 1 k.k.s. poprzez przyjęcie, że zachowanie oskarżonego nie wyczerpało znamion czynu zabronionego określonego w tym przepisie, wnosząc o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania. Obecny na rozprawie apelacyjnej prokurator poparł stanowisko przedstawiciela [...] Urzędu Skarbowego w Katowicach, jednakże wskazał, iż prawidłowy byłby zarzut błędu w ustaleniach faktycznych, a nie obrazy prawa materialnego.

Sąd Okręgowy w Katowicach wyrokiem z dnia 26 września 2023 r., sygn. akt VII Ka 613/23, uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Rejonowemu Katowice - Zachód w Katowicach do ponownego rozpoznania.

Skargę od wyroku Sądu odwoławczego, powołując się na art. 539a § 1 i 2 k.p.k. oraz art. 425 § 3 w zw. z art. 539f k.p.k., wniósł obrońca oskarżonego. Zarzucił:

1. naruszenie art. 437 § 2 zd. drugie k.p.k. w zw. z art. 454 § 1 k.p.k. poprzez niezasadne, a co najmniej przedwczesne uchylenie wyroku Sądu I instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, podczas gdy Sąd odwoławczy:

- nie przeprowadził postępowania apelacyjnego zgodnie z jego reformatoryjnym celem, tj. nie doszedł do przekonania, iż w sprawie zaistniały warunki do wydania wyroku skazującego, a w to miejsce wadliwie ograniczył się do przyjęcia odmiennych ustaleń faktycznych (błędnie zresztą stwierdzonych, w oparciu o stan faktyczny nie dotyczący sytuacji oskarżonego) i uznał, że tak ustalone zachowanie oskarżonego może mieć wpływ i należy je oceniać przez pryzmat stopnia społecznej szkodliwości, tj. nie wykluczył Sąd możliwości zakończenia

postępowania również w sposób nieprowadzący do skazania, zaś zastosowanie zasady *ne peius* i związane z nią uprawnienie Sądu odwoławczego do uchylenia orzeczenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania ograniczone jest jedynie do sytuacji, w której Sąd ten nie może skazać oskarżonego, nie zaś gdy może dojść do wydania innego orzeczenia o charakterze reformatoryjnym,

- nie wskazał jakie naruszenie oceny dowodów doprowadzić miało do błędnych ustaleń faktycznych przez Sąd meriti, zaś konsekwencją takiego stanowiska Sądu odwoławczego była konieczność uzupełnienia postępowania dowodowego, dokonanie oceny dowodów zgodnie z art. 7 k.p.k. oraz poczynienie prawidłowych ustaleń faktycznych;

2. naruszenie art. 437 § 2 zd. drugie k.p.k. polegające na uchyleniu wyroku Sądu I instancji i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania na skutek obrazy przepisów postępowania, a to art. 433 k.p.k. w zw. z art. 437 § 2 k.p.k. poprzez wykroczenie przy rozpoznawaniu apelacji oskarżyciela publicznego, mimo braku podstaw do takiego postąpienia, poza granice jedynego podniesionego zarzutu naruszenia prawa materialnego, w sytuacji, w której o kierunku wyroku Sądu pierwszej instancji decydowało ustalenie faktyczne co do uporczywości w niepłaceniu podatku VAT, a apelujący nie zaatakował tego ustalenia faktycznego oraz nie zarzucił wyrokowi naruszenia jakichkolwiek przepisów postępowania w zakresie oceny dowodów, w związku z czym zaakceptował stan faktyczny zgodnie z ustaleniem Sądu pierwszej instancji.

Podnosząc tak sformułowane zarzuty, obrońca wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Katowicach do ponownego rozpoznania. Nadto wystąpił o zasądzenie kosztów obrony udzielonej oskarżonemu w postępowaniu skargowym.

W odpowiedzi na skargę Zastępcy Prokuratora Rejonowego Katowice - Północ w Katowicach wniósł o jej oddalenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga nie zasługiwała na uwzględnienie, bowiem wbrew twierdzeniu jej autora, Sąd odwoławczy, wydając wyrok kasatoryjny, nie naruszył art. 437 § 2 k.p.k. Zgodnie z tym przepisem uchylenie orzeczenia sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania może nastąpić wyłącznie w

wypadkach wskazanych w art. 439 § 1 k.p.k. i art. 454 k.p.k. lub jeżeli jest konieczne przeprowadzenie na nowo przewodu w całości. Pisemne uzasadnienie zaskarżonego wyroku każe przyjąć, że właśnie z powodu konieczności respektowania ujętego w art. 454 § 1 k.p.k. zakazu skazania przez sąd odwoławczy oskarżonego, który został uniewinniony w pierwszej instancji, Sąd *ad quem* wydał wyrok kasatoryjny. Wręcz niezrozumiałe jest twierdzenie obrońcy, że Sąd ten nie doszedł do przekonania, iż w sprawie zaistniały warunki do wydania wyroku skazującego. Powodem uniewinnienia oskarżonego przez Sąd Rejonowy było uznanie (ustalenie), że chociaż odpowiadający za terminowe regulowanie przez [XXX] sp. z o.o. podatku od towarów i usług R. S. nie przekazywał stosownych kwot na rachunek Urzędu Skarbowego, to zaniechania te nie cechowała uporczywość, która należy do znamion wykroczenia skarbowego z art. 57 § 1 k.k.s. Inaczej jednak ocenił zachowanie oskarżonego Sąd Okręgowy, który wyraził wsparty stosownym wywodem pogląd, iż „wbrew twierdzeniom Sądu I instancji zebrane dowody pozwoliły na uznanie, że zachowanie R. S. cechowała uporczywość w uchylaniu się od uiszczenia należnego podatku VAT”. Całkiem jasno wynika z tego, że Sąd odwoławczy uznał, iż wyrokiem prawidłowym byłby wyrok skazujący. Jeżeli obrońca utrzymuje, że Sąd nie wykluczył możliwości zakończenia postępowania również w sposób nieprowadzący do skazania, to dokonuje nadinterpretacji zawartego w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku stwierdzenia, że zachowanie oskarżonego „można jedynie oceniać poprzez pryzmat stopnia społecznej jego szkodliwości”, skoro przekonuje, iż w świetle tego stwierdzenia wydanie wyroku kasatoryjnego było niedopuszczalne. Trzeba przecież przyjąć, że gdyby Sąd Okręgowy uznał za słuszne zakończenie postępowania poprzez wydanie orzeczenia innego niż skazujące oskarżonego, to w uzasadnieniu wyroku nie podałby, że powodem uchylecia wyroku Sądu pierwszej instancji jest fakt, że „Sąd odwoławczy nie może skazać oskarżonego, którego uniewinniono w pierwszej instancji”. Tym samym nie można zgodzić się ze skarżącym, że Sąd Okręgowy nie zaakcentował „wyraźnie”, iż przeszkodą do wydania orzeczenia reformatoryjnego była regulacja z art. 454 § 1 k.p.k.

Ze skargi wynika, że według jej autora w świetle przytoczonego stwierdzenia Sądu *ad quem* orzeczeniem inne niż skazujące mógłby być wyrok warunkowo

umarzający postępowanie (cyt. „równie dobrze przy określeniu stopnia społecznej szkodliwości w nieznacznym stopniu postępowanie mogłoby się zakończyć warunkowym umorzeniem postępowania”). Wobec tego trzeba przyjąć, że obrońca nie dostrzegł, iż w świetle art. 41 § 1 k.k.s. warunkowego umorzenia postępowania karnego nie można zastosować do sprawcy wykroczenia skarbowego. Podobnie nie wziął pod uwagę, że przy wąskich ramach postępowania skargowego Sąd Najwyższy nie bada, czy zasadnie Sąd Okręgowy dokonał odmiennych ustaleń, w szczególności czy prawdą jest, że „umyka Sądowi odwoławczemu to, że elementem stanu faktycznego sprawy było, iż oskarżony nie wpłacał terminowo podatku VAT również wobec tego, że zarządzana przez niego Spółka nie otrzymywała wynagrodzenia za świadczone usługi od swoich kontrahentów oraz że miała zablokowane rachunki bankowe”. Sąd rozpoznający skargę nie jest bowiem władny do oceniania materiału dowodowego przedstawionego w sprawie oraz czy wnioski wysnute przez sąd odwoławczy na podstawie tego materiału są prawidłowe, w konsekwencji czy organ ten poprawnie ocenił zarzut apelacyjny. Byłoby to równoznaczne z nadaniem skardze charakteru nieznannej ustawie „superapelacji” i przejmowaniem przez Sąd Najwyższy, który miałby ponownie oceniać zarzut apelacyjny, roli sądu odwoławczego (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 24 stycznia 2019 r., II KS 11/18; z dnia 26 listopada 2021 r. V KS 29/21; z dnia 14 lipca 2022 r., III KS 44/22; z dnia 23 sierpnia 2022 r., IV KS 19/22; z dnia 27 kwietnia 2023 r., IV KS 13/23 i in.). Przytoczoną wyżej i ewentualnie inne kwestie władny jest rozważyć przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd pierwszej instancji, którego nie pozbawia samodzielności jurysdykcyjnej wyrok Sądu odwoławczego i jego uzasadnienie.

Według skarżącego, Sąd Okręgowy nie mógł wydać wyroku kasatoryjnego również z uwagi na granice zakreślone zawartym w apelacji zarzutem, podnoszącym jedynie obrazę prawa materialnego, zatem nie podważającym ustaleń faktycznych. Sąd dostrzegł to, zaznaczając, że „prawidłowym byłoby wskazanie na istnienie błędu w ustaleniach faktycznych”. Na gruncie przedmiotowej skargi nie jest jednak konieczne prowadzenie rozważań, czy autor skargi, o której mowa w art. 539a § 1 k.p.k., może skutecznie podnieść zarzut, iż sąd odwoławczy wydał wyrok kasatoryjny wychodząc poza granice zarzutów podniesionych w

apelacji, zwłaszcza wniesionej na niekorzyść oskarżonego. Należy bowiem mieć w polu widzenia, że istotą zarzutu podniesionego w środku odwoławczym jest twierdzenie skarżącego o uchybieniu popełnionym przez sąd. Decydujące znaczenie ma to, czy uchybienie podniesione w środku odwoławczym rzeczywiście zaistniało, a nie to, jak zostało nazwane (zob. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 listopada 2001 r., III KKN 250/01; postanowienia tego Sądu: z dnia 15 października 2003 r., III KK 360/02; z dnia 8 grudnia 2021 r., V KS 32/21). W niniejszej sprawie jest widoczne, że uchybieniem sygnalizowanym w zarzucie apelacji jest błędność poczynionego przez Sąd meriti ustalenia faktycznego (że oskarżony swoim zachowaniem nie wyczerpał znamion czynu z art. 57 § 1 k.k.s.), a obszerny wywód na ten temat - zapoczątkowany zdaniem, że nie sposób zgodzić się z twierdzeniem Sądu pierwszej instancji, iż jest wykluczone przyjęcie, że oskarżony nie uiszczał podatku od towarów i usług uporczywie - zamieszczono w części motywacyjnej apelacji.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy oddalił skargę, co skutkowało obciążeniem oskarżonego kosztami postępowania skargowego. Nawet w razie uwzględnienia skargi nie byłoby podstaw do zasądzenia na jego rzecz kosztów pomocy prawnej, skoro postępowanie skargowe jest postępowaniem nadzwyczajnym, które toczy się jednak w ramach postępowania karnego zasadniczego i to w układzie, gdy nie zostało wydane orzeczenie kończące postępowanie (wyrok sądu pierwszej instancji został uchylony), a zgodnie z art. 626 § 1 k.p.k. dopiero wtedy sąd rozstrzyga o kosztach procesu (zob. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 sierpnia 2020 r., V KS 21/20).

[J.J.]

[ał]

